

Svatba

Evelyn Francis Capel

Nevěsta a ženich

V rituálu Obce křesťanů je svatba popisována jako „společenství pro život“. V průběhu následujících řádků ujasníme, co to znamená. Zatím stačí prostě říci, že k oltáři přistupují muž a žena, aby společně uzavřeli „společenství pro život“. Je to jeden z rozhodujících okamžiků lidského života, kdy jeden způsob života končí a jiný začíná. Takový okamžik je přirozeně plánován. Příprava spočívá hlavně v rozhodnutí. Když stojí nevěsta s ženichem před oltářem, je to výsledek rozhodnutí, ke kterému se už předtím nějakou dobu připravovali. Rozhodnutí, jež vyplývá z jejich zjištění, že se milují, je nejdříve jejich osobní záležitostí. Avšak jakmile jsou si jisti tím, co chtějí, a začnou uvažovat o uskutečnění toho, k čemu se rozhodli, začne se tato původně jejich osobní věc týkat i dalších lidí, kteří se na ní začnou podílet. Jinými slovy: zamilování může být naprosto soukromá věc dvou lidí, ale manželství nikoli. Jeho následky začínají u nevěsty a ženicha a šíří se mezi mnoho dalších osob. Rozhodnutí k sňatku vede ve svých důsledcích k trojímu okruhu událostí.

První okruh je duchovní. Láska, která muže a ženu přitahuje k sobě navzájem, pramení z potřeby učinit celistvým to, co je neúplné. Muž je jednostranný jedním způsobem, žena druhým. Každý z nich je součástí celé lidské bytosti, jejíž obraz neseme všichni v sobě jako cosi samozřejmého. Rozdělení do dvou polovin, mužské a ženské, se uskutečnilo velmi dávno v historii lidstva. Od té doby žije v lidských srdcích touha spojit dvě poloviny v jeden celek. Ovšem nikdo z nás není pouze muž nebo žena, každý je osobnost a osobitá bytost přesahující různost pohlaví. Tato neosobní touha vyplývající z lidské přirozenosti je prodchnuta osobní láskou.

V tomto smyslu je manželství rozhodnutím duchovní skutečností a mocí stvořit něco z těch sil v lidské bytosti, které nejsou přirozeně harmonické. To je ono „společenství pro život“. Je to duchovní skutečnost spojující to, co je v lidstvu rozdělené, ale spojující prostřednictvím individuálního cítění a chtění dvou lidských srdcí. Toto je bod, v němž je prvek rozhodnutí tak důležitý. Rozhodnutí se činí tím, že se usmíří to, co je ve dvou lidech osobní a neosobní. Ovlivní to jejich život, ale navíc to ovlivní i život dalších lidí. Jestliže je manželství, vzniklé na základě tohoto rozhodnutí, úspěšné, rozlije se léčivá síla do celého lidského společenství. Z tohoto zorného úhlu pochopíme, jak se rodina stává plodem manželství. Děti přicházejí do světa tam, kde se překonalo rozdělení lidské bytosti do dvou polovin. Rodí se z lidské celistvosti a jsou přijímány do společenství života otce a matky. Kdysi se říkalo, že manželství existuje pro děti. Ale z hlediska, které jsme popsali, lze věc vyjádřit pozitivněji: protože existuje manželství, mohou děti přicházet na svět.

Protože je manželství pro nevěstu a ženicha, pro jejich bližní a v neposlední řadě pro celé lidstvo duchovní událostí, je požehnáno svátostí u křesťanského oltáře. Obě další části související s rozhodnutím ke sňatku nejsou duchovního charakteru, a tudíž se v Obci křesťanů nekonají v kapli. Je však třeba se o jejich nezbytnosti zmínit.

První z nich patří do sféry společenských vztahů a příslušné vlády. Dva lidé, kteří se berou, mění svá přání a společenské postavení, a proto musí být jejich svazek uznán úředně. O tuto část svatby se starají obecní úřady a v některých církvích je dokonce možné, aby se tato

civilní část svatby konala v sakristii, avšak ve skutečnosti se tím vlastně zaměňují funkce církve a státu.

Druhá spadá do oblasti ekonomické. Manželství vytváří novou hospodářskou jednotku a z toho důvodu bývalo zvykem uzavřít před svatbou právní „manželskou smlouvu“, zahrnující majetek a ekonomické zdroje obou zúčastněných stran. Dnes má málokdo takový majetek, o kterém by se mělo jednat ve smlouvě. Ale je třeba, aby oba lidé vstupující do manželství našli ekonomický základ pro svůj společný život, a to by jim předem mělo být jasné. Je to však něco jiného než taková předsvatební smlouva, která se neuzavírá pro materiální zajištění v manželství, nýbrž pro dělení majetku při případném jeho rozvodu.

Společenské a ekonomické záležitosti budoucích manželů by měly být vyřešeny nejdřív, potom teprve si mají ženich a nevěsta přijít pro duchovní požehnání své životní cesty. Udělali trojí rozhodnutí a to se nyní stává trojí skutečností jejich manželství.

Svědkové a sbor věřících

Nevěstu a ženicha provázejí při svatbě dva lidé sedící po jejich boku. Jsou to svědkové. Sedí před ostatním sborem, jsou ohlášena jejich jména, ale všichni ostatní přítomní se svým způsobem podílejí na jejich úkolu. Slovy obřadu jsou vyzváni, aby očima a ušima přijali do svých srdcí a duší vědomí o manželství, jehož uzavření jsou účastni, a aby mu vždy poskytovali pomoc. Tady se můžeme zeptat: cožpak nemohou dva lidé zvládnout své manželství sami, cožpak musejí volat jiné lidi ku pomoci od samého začátku? Odpověď je taková, že manžel a manželka potřebují, aby jim ostatní lidé pomáhali, nikoli proto, že by si sami nemohli navzájem pomáhat, nýbrž proto, že se ujímají úkolu, který neovlivňuje jen je dva, ale i další lidi.

Co představují ti, kdo jsou u svatebního obřadu přítomni? Přišli samozřejmě jako příbuzní, sousedé a přátelé nevěsty a ženicha, aby jim popřáli všechno dobré a hodně radosti. Ale jakmile začne obřad, stávají se všichni něčím více; vyrůstají nad sebe samy tím, co reprezentují.

Nejlépe to vystihne následující obraz. Kdyby byla scéna svatebního obřadu namalovaná nikoli tak, jak vypadá zvenjšku, ale tak, jak vypadá uvnitř a duchovně, pak by byla provedena jako kruh s nevěstou a ženichem uprostřed. Jedna polovina kruhu by začínala dvěma svědky a rozšiřovala by se, aby zahrnula všechny přítomné. Ale nezastavila by se u stěn kaple: přidávaly by se další a další půlkruhy, jeden za druhým, plné lidských bytostí, jako vlny šířící se do světa. A co je v druhé půlce kruhu, v jehož středu stojí nevěsta a ženich? Tam je boží svět, jenž shlíží na svátost manželství, jak ji vnímá lidský svět. Je to jiný zástup svědků, neviditelný našim očím, avšak tušený našim srdcem, když cítíme, že jsme účastni na svatém skutku, konaném za přítomnosti Boha.

Existuje přísloví o tom, že svatbu mají všichni rádi. A je v tom hluboká pravda. Celý svět je na svatbě přítomen, reprezentován shromážděním těch, kdo jí svědčí. Svatba má vliv na celý svět, když manželství vytváří pevné plodné společenství života muže a ženy. Protože manželství je něco, co se uzavírá nejen pro příslušný pár, ale pro celý svět, je tedy správné, aby svět tak velké události pomáhal. Svědkové a všichni přítomní přinášejí svoji pomoc v zájmu lidského světa, jenž čeká na to, co manželství uskuteční. Pomáhají očima a ušima, srdcem a duší a přinášejí svou vůli pomáhat. Jako svědkové slibují, že nikdy nezapomenou,

čeho byli svědky, že nikdy neztratí vůli pomáhat a že ji vysílají k těm dvěma přátelům, jejichž společný život začíná.

Kněz

Celebující kněz stojí na našem pomyslném obraze uprostřed kruhu spolu s nevěstou a ženichem. První slova rituálu popisují jeho místo v dané scéně. Stojí tam, působí v něm aktivně ve jménu Kristově. Avšak zmíněná slova popisují Krista ze zvláštního pohledu. Je popisován jako ten, který proměnil své působení na zemi v působení v duchu prostřednictvím své oběti. Důraz se klade na vzestupný směr toho, co Kristus činí, na proměnění. To vede ke vzkříšení, ke všemu, co bylo v té události započato pro budoucnost světa lidí. V manželství se setkáváme s tím, co je v lidské bytosti nejvyšší, s nesobeckou láskou. Ale můžeme se také dočkat toho, co je nejproblematictější, jestliže manželství prochází těžkostmi. Kněz stojí před nevěstou a ženichem, před všemi svědky s mocí Zmrtvýchvstalého, z něhož proudí tvůrčí síla k budoucnosti lidstva.

Čeho se používá?

Roucha oblékaná pro svatební obřad mají červenou barvu velikonoc. Barvou vyjadřují to, co říká kněz slovy na začátku obřadu: svatba se slaví ve sféře vzkříšení. červená je barva vítězství. Kristovo božské světlo o velikonocích vychází z temnot smrti, jako slunce vychází za svítání. Tma je překonána vítězným světlem. Svatební obřad prozařuje velikonoční nálada, která přináší důvěru v budoucnost z příslibu síly k přemáhání obtíží, hlásaného červenou barvou. Každý, kdo se zúčastňuje svatby, může pociťovat vděčnost za tuto náladu a její příslib, protože manželství je ona část lidského života, v níž temné síly neustále stojí nedaleko a hrozí. Neboť vztah mezi mužem a ženou může být velice snadno ohrožen a stát se ničivým. Lásky a nenávist jsou si v manželství velice blízko. Jestliže se z nějakého důvodu láska obrátí, může se stát nenávistí s ničivou silou stejně tak velkou, jako je tvůrčí síla lásky. A tak je správné, že manželství začíná v hřejivé záři červené barvy, slibující, že síla světla překoná hrozbu temnoty v lidské povaze.

Na malém stolku před oltářem je umístěn obraz Krista tak, aby jej během obřadu měli nevěsta a ženich na očích. často se používá portrét Krista od Leonarda da Vinci. Ten víc než jiné obrazy ukazuje tvář, v níž nepřevládají ani mužské ani ženské rysy. Představuje vyrovnanost mezi protějšky lidské přirozenosti zastoupenými mužem a ženou. V tomto obličejí se setkává něco ze vzdálené minulosti a vzdálené budoucnosti lidstva. Je v něm vzpomínka na velmi časnou historii — tak časnou, že i řekové ji znali pouze jako mýtus — kdy ještě nedošlo v lidské bytosti k rozdělení na dva protějšky. A je v něm předtucha, že přijde doba, kdy pomocí křesťanských sil, působících ve vývoji, bude toto rozpolcení zahojeno. Nevěsta a ženich vidí v tomto obraze Kristovy tváře skutečnou lidskou vlastnost, kterou může vytvořit jejich životní společenství, pokud bude plodné. Rozpolcenost se uzdravuje kousek po kousku tvůrčí silou lásky mezi mužem a ženou. A naopak vždy, změní-li se plodná láska v ničivou nenávist, toto rozštěpení se rozšiřuje.

Nevěsta a ženich si přinášejí ke svátosti manželství prstýnky. Moudrý starý zvyk říká, že každý má na svatební obřad přinést prsten pro toho druhého. Na vnitřní straně prstenu má být vyryto jméno toho druhého partnera, aby manžel nosil jméno své ženy a ona jméno svého muže. Prsten je kruh, v němž se dvě poloviny stávají celkem. Zastavme se na okamžik a představme si, jak rozdílně muž a žena myslí. Obecně řečeno zabírá ženské myšlení širší okruh. Ona uchopuje novou myšlenku rychleji, chápe odstíny jejího významu, chápe ji svou

představivosti. Je schopnější chopit se obrazu myšlenky, namalovat ji v barvách, změnit ji v představu, jež vyvolává množství pocitů. Ale proto také může být její myšlení snadno nereálné. Muž je, obecně řečeno, logičtější. Utváří myšlenku pečlivěji a přesněji. Nepřenáší ji tak rychle do své představivosti a do svých pocitů, ale spíše ji více spojuje s vůlí. Umí ji lépe formulovat jako pojem, takže i ostatní pochopí její přesný význam. Ale mužské myšlení snadno zaschne, stává se abstraktním a příliš ohraničeným.

Pokud muž a žena myslí harmonicky společně, vyvarují se obou nebezpečných krajností a vzájemně své myšlení oplodňují, čehož ani jeden z nich nemůže dosáhnout sám. Tak je to v hrubých rysech i s životem duše. Vlastnosti muže a ženy se mohou vzájemně doplňovat. Žena má sklon k aktivnějšímu citění a každou zkušenost přijímá srdcem. Muž má sklon k aktivnější vůli a svoji vlastní vůli pohotověji vztahuje k objektivním faktům. Prsten je symbol spojení všech sil v povaze muže a ženy. Prsten by měl být zlatý, z kovu patřícímu mimo nás slunci a ve světě v nás našemu srdci. Prstýnky budou nadále symbolem lásky, kterou si dvě srdce navzájem slibují. Jsou znamením společenství srdce a duše, jež začíná při svatbě a pokračuje v životě dál.

Vedle obrázku a prstýnků leží na stolku dvě hůlky a kousek červené stužky. Během obřadu kněz hůlky sváže dohromady do tvaru kříže. Na okamžik zazáří tento mocný obraz spojení dvou osudů před oddávajícím párem. Podle starého svatebního zvyku měli nevěsta a ženich vypít společně dva poháry vína, sladkého a hořkého. Hůlky svázané do kříže znamenají totéž. Celý život se všemi potřebami, starostmi, touhami, nemocemi a bolestmi, ale i s radostmi a potěšením je svázán dohromady. Manžel a manželka mají každý svůj osud; nyní se chystají sdílet společně skutečnosti, které každý se svým životem přináší tomu druhému, a budovat s nimi své životní společenství. Skutečnosti pozemského života promlouvají svázanými hůlkami. Slova obřadu neobsahují žádná varování ani napomenutí, jsou pozitivní a plná naděje. Avšak ve znamení dvou hůlek, beze slov, je obsažena varovná nota. Spojení sil naznačené prsteny je ona část manželství, pro kterou po něm toužíme. Společné sdílení pozemských skutečností je ta část manželství, které se lidé obávají nebo která je později žene z manželství pryč.

V tomto bodě se právě manželství liší od přátelství. Chceme být přáteli s lidmi pro jejich nejlepší vlastnosti. Přestože bychom si přirozeně přáli jim pomáhat v jejich utrpení a být jim věrnými přáteli v dobách, kdy vynikají jejich horší vlastnosti, přece nejsme svázáni s celou jejich přirozeností. Naproti tomu však muž a žena mají sdílet všechno, co se jim může přihodit, a tím víc všechny nedostatky, neschopnosti, nevyřešené neshody a tělesné obtíže, které kterýkoli z nich může mít. Spolu s tím, co je v nich konstruktivního, přijímají i to, co je destruktivní. Avšak ve znamení zkřížených hůlek zaznívá i nota naděje, nejen varování. Hůlky jsou svázané do tvaru kříže a znamenají sílu Zmrtvýchvstalého přetvářet to, co je v lidském životě destruktivní, v něco nového a plodonosného, probouzet život ze smrti. Tímto znamením se manželům připomíná, že pro těžkosti manželského života existuje náprava. Tu mají na dosah: je to zázrak proměnění.

Co se dělá při svatebním obřadu?

Svatební rituál probíhá v šesti krocích, které jsou jako šest stupňů. Jakmile se shromáždí všichni svatebčané, nevěsta a ženich, oba svědkové a sbor, celebrující kněz, stojící za zmíněným stolkem, začíná hovořit. Hovoří o Zmrtvýchvstalém, v jehož jménu stojí on, kněz, před všemi přítomnými. První dějství rituálu potvrzuje přítomnost Krista, za jehož působení se svátost uskuteční.

V Obci křesťanů se toto nechápe jako nějaký kouzelný zásah zvenčí do lidských záležitostí. Kristus je chápán jako nositel božských sil na zemi. Je uznáván jako Syn boží, který ve své přirozenosti a ve svém určení nebyl povinen sdílet život na zemi, ale svobodně se rozhodl přinést léčivou sílu od Boha do chorého, padlého lidského života na zemi. Smrtí na kříži a vzkříšením se spojil s budoucností tohoto světa a žije v něm v duchu jako stále přítomný uzdravovatel. V tomto smyslu působí i ve svátostech manželství. Vztah mezi mužem a ženou upadl do nemoci, která prostupuje náš svět. Ze všech oblastí lidského života je manželství ta, v níž se dnes objevuje nejvíce rozporů, omylů a tragedií. Přesto začíná svatební obřad popisem božského uzdravovatele, který povznáší k naplnění v duchu to, co začíná na zemi.

V druhé části rituálu se klade otázka nevěstě i ženichovi. Na jejich odpovědi závisí další průběh svátosti. Každý z nich dostává postupně otázku, jestli chce sdílet společenství života s tím druhým. Otázka je kladena velmi přesně. Mluví o rozhodnutích v duchovním světě, která nás v životě provázejí. Patří do moudrosti vyššího věku, kdy chápeme vše, co nás v životě potká, dobré i zlé, jako plod předsevzetí, která jsme udělali před narozením. V normálním průběhu pozemského života prožíváme tato předsevzetí jako něco, co k nám přichází zvenčí jako náš osud. Oddáváný pár se setkal se svým osudem. Avšak z hlediska důrazu, který svátost manželství klade na nynější rozhodnutí dvojice, vyvstává jasně to, že skutečnost jejich rozhodnutí musí být něco úplně nového, nikoli důsledek něčeho, co působí z minulosti. Oni vpisují toto nové rozhodnutí do království ducha, do něhož nemáme normální přístup. To je možné díky skutečnosti, že dvojice stojí tváří v tvář Kristu, poskytujícímu nám naše skutečné vyšší Já, které takové rozhodnutí činí, a střežícímu je.

Kladná odpověď „ano“, kterou vyslovují nevěsta a ženich, má ve svátosti manželství velkou váhu. Pečetí jejich společenství pro život. A pokud je to možné, měla by být vyslovena ze svobodné vůle. Nic nás nenutí, abychom se vdávaly či ženili — je to naše svobodná a svrchovaná volba, konaná nikoli *protože něco je*, nýbrž *abychom* mohli společně něčeho dosáhnout. Je to krátký okamžik, ale vyžaduje přípravu. A větší část přípravy na manželství se bude zabývat tím, aby rozhodnutí bylo skutečně svobodné a aby dvojice chápala všechny jeho důsledky.

Ve třetí části svátosti manželství přijímají svědkové a ostatní přítomní do svého vědomí vše, co se říká a koná, a tak se stávají jakýmiś strážci manželského slibu, jak to bylo popsáno výše. Později může být důležité připomenout manželům okamžik jejich rozhodnutí a svobodnou vůli, na jejímž základě bylo učiněno.

Ve čtvrté části rituálu dává kněz nevěstě a ženichovi prsteny. Pak následuje svázání hůlek červenou stužkou. Ty jsou pak drženy ve výšce jako symbol spojení. Spojení muže a ženy ve společenství pro život bylo vyjádřeno a zpečetěno slovy. Nyní se — dalo by se říci — inkarnuje o stupeň dál znamením prstenů a hůlek. Tento slavnostní akt znamená spojení, jež potrvá.

Lidé mohou cítit strach ze zodpovědnosti, kterou tento obřad předpokládá. V dnešní době plné změn a nejistot se mnozí z nás mohou zeptat: mohu se skutečně vázat na jednu osobu na celý život? Mohu cokoli slíbit a být si jist či jista, zda budu schopen či schopna slib v budoucích letech dodržet? Takové úzkostlivé otázky vyvolávají před oči celý problém rozvodu a nového manželství. Obec křesťanů není církev dogmat. Je to církev pro lidi, kteří myslí sami za sebe. V důsledku toho neexistují žádná pravidla, jež by se týkala rozvodu. Lidské osudy jsou velmi složité a každá situace je jiná. Ale kdekoli a kdykoli vyvstanou problémy, je dobré se vrátit ke slově svatebního obřadu. Ta slova poskytují rovinu posouzení, jež každému brání brát

manželství na lehkou váhu. Ti, kdo přijímají společenství pro život ve smyslu těchto slov, činí tak s úmyslem, že je to natrvalo. Třeba si potřebují čas od času svůj úmysl připomenout. Může se stát, že slib jednou nedodrží, ale svátost manželství přijímají v dobré víře, že jejich společenství vydrží. Jestliže berou vážně důležitost svého rozhodnutí se všemi jeho důsledky, pak pochopí, že alespoň na jedné úrovni nelze rozloučit to, co bylo při sňatku zpečetěno v duchovním světě.

V páté části promlouvá k dvojici kněz vlastními slovy. Jeho řeč by měla být zaměřena na pomoc dvojici a přítomné obci při pochopení důležitosti toho, co se děje při udělení svátosti manželství, a do určité míry by se měla vztahovat k individuální situaci novomanželů.

Šestá část je požehnání, nejprve slovy ve jménu Trojice, aby pomohlo těm, kdo se berou, a skrze ně celému lidstvu. Potom je požehnání provedeno gestem potvrzeným slovem „*Amen*“, které ukončuje obřad. Dnes si člověk není příliš jistý tím, co požehnání znamená a jak působí. Na rozdíl od lidí, o nichž čteme ve Starém zákoně, nečekáme, že se stane příliš mnoho, když nám někdo řekne „*žehnám ti*“ nebo když řekne dokonce „*proklínám tě*“. Ale takový je náš úděl. Dnes je důležité, abychom znovu objevili, že skutečný akt požehnání uděluje milost těm, kdo je přijímají, milost větší, než je ta, kterou neseme v sobě. Akt požehnání dodává manželství sílu a pevnost, osvětluje je hřejivým, jasným světlem ducha, které se ze srdce manželů nevytratí, pokud o ně budou pečlivě dbát.

Co se stane?

Pokaždé při udělení svátosti manželství se tvoří ve světě nová skutečnost. Tvoří se v osudech dvou lidí, kteří se berou, i v těch, kdo jsou s nimi spojení. Tvoří se ve společnosti jakožto celku, v němž se objevuje nová rodina, nová společenská jednotka. Znovu se tvoří pro celé lidstvo a v ní, v této nové skutečnosti, se původní rozpolcení na muže a ženu v lidské bytosti začíná léčit.

Svátost je tvůrčí čin, který si můžeme představit jako stavbu domu. Nejprve musí existovat plán domu jako myšlenka v mysli architekta a stavitele. Pak začíná vlastní stavba, dům dostává tvar, který lze vnímat zrakem a kterého je možné se dotknout. Myšlenka se stává hmatatelnou skutečností a dům je postaven. Tak je to i s manželstvím.

Začíná myšlenkou společenství pro život určitého muže a určité ženy. O tuto myšlenku se podílejí dva různí lidé. Nalézají ji v duchovní sféře, kde lidské duše v sobě chovají nejvyšší životní cíle. Rozhodnutí, zrozené v duchu, je přítomno v jejich srdcích a myslích, ještě než dojde ke svatebnímu obřadu. Během obřadu se myšlenka a rozhodnutí ztělesňují v pozemské skutečnosti. Ztělesňují se nejdříve ve slovech nevěsty a ženicha a dostávají se do vědomí všech přítomných. Ještě dále se ztělesňují ve fyzických symbolech prstenů a hůlek. To celé je tvůrčí skutek, při němž se myšlenka stává pozemskou skutečností.

Při zvažování těchto řádků by člověk neměl přehlédnout to, že svatebním obřadem mají vznikat nové skutečnosti, ale nejsou při něm dovedeny do konce. Manželství vychází ze svátosti, ale jeho tvoření pokračuje dál rok za rokem. Manželství je jedna ze skutečností, o nichž se nikdy nedá říci, že *jsou*, nýbrž že se stále *uskutečňují*.

Manželství se dostávají na scenu, protože je muži a ženy začínají považovat za samozřejmá, a proto — eventuálně z jiných důvodů — je přestávají tvořit. Svátost dělá z myšlenek skutečnosti, aby byly uváděny v život, pokračovaly v něm a dotvářely se v pozemském světě.

Na konci obřadu je novému manželství požehnáno ve jménu Trojice. Manželství, která se neuzavírají svátostí, jsou rovněž skutečnostmi pozemského světa. Avšak při jejich vzniku se nikdo neobrací ke Kristu, aby je spojil se svým řízením světového vývoje. Obraz stavby domu, který byl uveden jako ilustrace, může posloužit, ale v jiném smyslu. Kristus je stavitelem nebeského města, Nového Jeruzaléma, popsáno v závěru Zjevení svatého Jana jakožto vidina vykoupeného a znovu stvořeného lidstva. Kristus staví Svaté Město z každého skutku lidského života, který jím může být přetvořen, který se může stát křesťanským. Jestliže se manželství uzavírá v jeho jménu, je skutečností, která může být do tohoto svatého města vestavěna.

Z knihy Evelyn Francis Capel, Tom Ravetz: *Seven Sacraments in The Christian Community*, Edinburgh, Floris Books 1999, str. 73–103.

Z angličtiny přeložila Eva Oliveriusová.